

Tijdschrift voor Numismatiek

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- & PENNINGKUNDE

VOL. XXVIII Tweemaandelijks tijdschrift Nr. 6 1978

Redactie : **VAN KEYMEULEN** André
Jules Lootenslaan 33
9620 ZOTTEGEM

Thesaurie, publiciteit, verzending : **LE MAIRE** Pierre
De Broquevillelaan 53, bus 12
1200 BRUSSEL

Bijdrage : Beschermend lid : 500 fr.

Lid : 325 fr. — Buitenland : 375 fr. te storten

op P.C.R. nr. 000-0846038-04 van het E.G.M.P. te Brussel of
via de afdelingen.

MUNTEN EN ZEGELS VAN DE AARTSBISSCHOPPEN VAN TRIER (vervolg)

Herdenkingsmedaille

De bezetting van het aartsbisdom Trier door de Fransen in 1794 en de verbeurdverklaring van de kerkelijke goederen en bezittingen in 1803 maakten een einde aan de wereldlijke macht van de aartsbisschoppen-prinsen-keurvorsten en derhalve ook aan hun muntrecht. Hun munten bleven echter in omloop tot in 1822, het jaar waarin Pruisen de verschillende muntstelsels van zijn provincies (waartoe ook het Rijnland behoorde sinds het Kongres van Wenen van 1815) éénvormig maakte.

Johann Philipp von Walderdorf (1756-1768)
Taler

Wat betreft de zegels, stellen wij vast dat ook hun stijl zoals die van de muntstukken in de loop der tijden evolueerde. Het enig karakteristiek verschil bestaat erin dat de zegels slechts op één zijde een afbeelding tonen. Omstreeks het jaar 1600 werden op de zegels de gebruikelijke wapenschilden vervangen door portretten van de titularissen, waardoor hun uiterlijk aspect nog meer ging gelijken op een van de muntzijden. Ingevolge hun groter formaat kon men op de zegels ook meer gedetailleerde inschriften aanbrengen. Deze betekenen voor de numismaat een kostbare hulp om de op de munten gebruikte afkortingen beter te begrijpen ⁽¹⁾.

(1) Dit artikel werd, met de welwillende toestemming van de auteur, overgenomen uit nr. 59 van de *Carnets de la Moselle, de la Sarre et du Palatinat*.

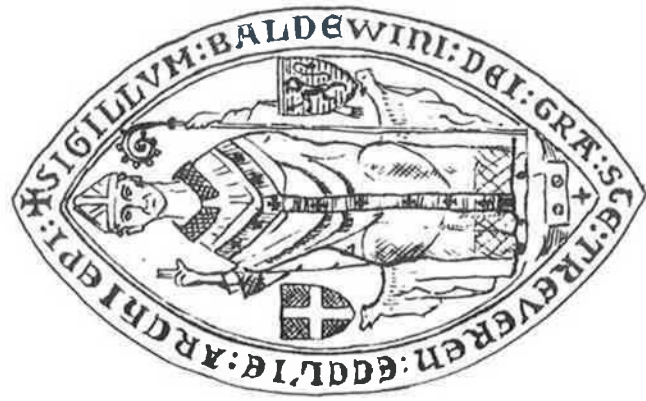

Sede Vacante
(4. xii. 1715-20. i. 1716)

Bijvoegsel: lijst van de aartsbisschoppen-keurvorsten van Trier sinds de stichting van het Keurvorstendom:

Balduin von Luxemburg	1307-1354
Boemund II. von Saarbrücken	1354-1362
Kuno II. von Falkenstein	1362-1388
Werner von Falkenstein	1388-1418
Otto von Ziegenhain	1418-1430
Rhaban von Helmstädt	1430-1439
Jakob I. von Sierck	1439-1456
Johann III. von Baden	1456-1503
Jakob II. von Baden	1503-1511
Richard von Greiffenklau	1511-1531
Johann III. von Metzhausen	1531-1540
Johan IV. von Hagen	1540-1547
Johann V. von Isenburg	1547-1556
Johann VI. von der Leyen	1556-1567
Jakob III. von Eltz	1567-1581

Johann VII. von Schönenberg
 Lothar von Metternich
 Philipp Christoph von Sötern
 Karl Kaspar von der Leyen
 Johann Hugo von Orsbeck
 Karl Josef von Lothringen
 Franz Ludwig von Pfalz-Neuburg
 Franz Georg von Schönborn
 Johann Philipp von Walderdorf
 Clemens Wenzeslaus von Sachsen

1581-1599
 1599-1623
 1623-1652
 1652-1676
 1676-1711
 1711-1715
 1716-1729
 1729-1756
 1756-1768
 1768-1801

Kurt Cibis

DE AMBTSPENNING VAN DE NEDERLANDSE BURGEMEESTER

Tengevolge van een nieuwe indeling van het gebied, vergelijkbaar met de voor kort doorgevoerde fusies van gemeenten in België, verloren op 1 april 1970 meerdere gemeenten uit Zeeuws-Vlaanderen hun zelfstandigheid en werden samengevoegd tot één groot geheel. Daardoor verviel in de betrokken gemeenten ook de reden van bestaan

van het merkwaardig numismatisch voorwerp dat de ambtspenning van de Nederlandse burgemeester is. De Nederlandse gemeentewet van 1852 zegt immers in artikel 83 over de burgemeester : « Hij draagt de onderscheidingstekens, door Ons te bepalen ». Artikels 1 en 3 van het K.B. van 16.11.1852 bepalen verder dat « de onderscheidings-tekens, te dragen door de burgemeester of door de persoon die hem vervangt, bestaan in een zilveren penning met middellijn van veertig strepen, vertonend aan een zijde het wapen van het Rijk, aan de andere zijde dat van de gemeente of, bij gebrek aan wapen, de naam van de gemeente ; dat de penning moet gedragen worden hangend op de borst hetzij aan een ketting, hetzij aan een oranje zijden lint, op beide schouders vastgehecht aan de rok of het opperkleed ». Deze ambtspenning wordt gedragen in de gevallen die uitdrukkelijk voorzien worden door artikel 2 van vermeld K.B. en daarbuiten telkens wanneer het gezags- of representatie element vereist is, maar krachtens artikel 3 uitsluitend op het grondgebied van de gemeente. Door hogervermelde samenvoegingen van gemeenten nu werden meerdere penningen en kettingen naar gemeentearchieven of gemeentemusea verwezen : een mooi voorbeeld daarvan vinden wij in Hulst (1), dat op 1 april 1970 zijn grondgebied en gezag uitbreidde tot de aangrenzende gemeenten Sint-Jansteen, Graauw en Langendam, en Clinge, die alle drie hun gemeentewapen hadden gekregen op 31 juli 1817, en ná 1852 voor het dragen van de ambtspenning door hun burgemeester de voorkeur hadden gegeven aan een ketting i.p.v. het oranje zijden lint. Toevallig kregen we de gelegenheid deze penningen en kettingen nader te bestuderen :

1. — Het wapen van Nederland.

— Het wapen van Clinge (2).

—, —, zilver, 26,28 g, 43 mm. Aan zilveren ketting, 81,80 g, 742 mm, bestaand uit 31 schakels (10 × 4 mm), afwisselend met 32 schakels (27 × 18 mm), en 1 schakel (27 × 17 mm) ; de ketting kan geopend worden en ook de medaille kan er worden afgehaakt. Op de medaille 2 merkjies : Romeinse dolk in dito uitsnede en in rechthoek (sterk uitgesleten) letters DVW (3) ; op de ketting 3 merkjies : Romeinse dolk in dito uitsnede, in rechthoek 587 (4) en in gerekte zeshoek letters WLK (5).

- (1) Gegevens verstrekt door de gemeente Hulst.
- (2) Sprekend wapen : kling = soort zwaard.
- (3) Onderlijnde letters of cijfers : identifikatie is twijfelachtig.
- (4) 5 kan ook letter S zijn !

2. — Het wapen van Nederland.

— Het wapen van Graauw en Langendam ⁽⁵⁾.

—, —, zilver, —, 40 mm. Aan zilveren ketting, 77,16 g, 730 mm, bestaand uit 23 schakels (13 × 4 mm), afwisselend met 11 schakels (27 × 18 mm) en afwisselend met 12 schakels (15 × 26 mm); de ketting kan geopend worden, maar de medaille kan er niet van losgemaakt worden. Op de medaille 2 merkjes: Romeinse dolk in dito uitsnede en in rechthoek 4 niet meer te bepalen cijfers of letters; op de ketting 2 merkjes: Romeinse dolk in dito uitsnede en in gerekte zeshoek letters WLK ⁽³⁾.

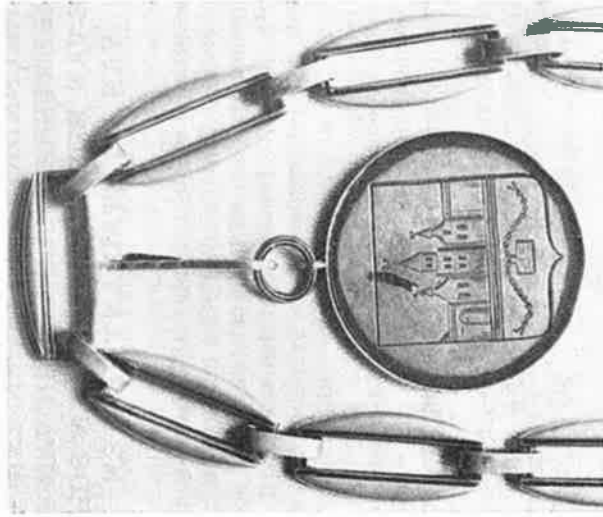
3. — Het wapen van Nederland.

— Het wapen van Sint-Jansteen ⁽⁶⁾.

Na 1864, mogelijk na 1905, —, zilver, 24,10 g, 44 mm. Aan zilveren ketting, 116,08 g, 920 mm, bestaand uit 25 schakels (14 ×

⁽⁵⁾ Sprekend wapen: dan, terwijl grauw op de waterkleur zou wijzen!

⁽⁶⁾ Sprekend wapen: stelt het « Steen » voor, d.i. de verblijfplaats van de heren van Sint-Jan ten Steene en Inghloosenberghe.

3 mm), afwisselend met 25 schakels (32 × 15 mm); de ketting kan niet geopend worden maar de medaille kan losgehaakt worden. Op de ketting 3 merkjes: Romeinse dolk in dito uitsnede, niet meer te bepalen, enigszins driehoekig en op everzwijnskop gelijkend tekenetje met boven en rechts een uitstulping, en een ovaal aan beide zijden op een lanspunt uitlopend tekenetje waarin zeer slecht leesbaar 20 ⁽⁷⁾; op de medaille 1 merkje: in rechthoek D430.

Aan de hand van de zilverstempeltjes kunnen deze medailles en kettingen allicht scherper gedateerd worden. Of voor eenzelfde gemeente eventueel meerdere kettingen of medailles ⁽⁸⁾ zouden hebben bestaan gedurende de periode 1852-1970 is moeilijk te achterhalen, hoewel grosso modo 118 jaar gebruik van ketting en medaille weleens tot vervanging kan aanleiding gegeven hebben: voor lokale numismaten een reden om de betrokken gemeentearchieven zo mogelijk eens na te pluizen! Dat tenslotte deze kettingen en vooral de medailles uiteraard zeldzaam zijn is verder wel duidelijk.

J. LIPPENS

⁽⁷⁾ Gewichtsmarkje, ingevoerd in 1864 en gewijzigd in 1905.

⁽⁸⁾ Marie G. A. DE MAN, *Wanneer zijn de burgemeesterspenningen in gebruik gekomen?*, in *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde*, 23, 1936, p. 114-116.

**HERKENNINGSPENNINGEN VAN DE
GEMEENTERAADSLEDEN EN VAN HET
KOLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN
VAN DE STAD ANTWERPEN**

In geheime zitting van 12 september 1885 besliste de Antwerpse gemeenteraad om « op de naaste begroting een krediet in te schrijven voor het vervaardigen van medailles als kenteken voor de heren raadsleden » (1). Het huis Baetes werd dan ook gelast met de vervaardiging van volgende medailles :

1. — Bloem / gekroond wapenschild van Antwerpen, omringd door een bloemenslinger en gehouden door een wildeman en een wilde vrouw, beiden met afgewend hoofd / BAETES

— GEMEENTERAADSLID/Mr./ rechthoekig bord waarin VANDENNEST/SCHEPEN gegraveerd /1872 (gegraveerd) /lauwerkrans (1885), Baetes, verguld zilver, 13,83 g ; 44 x 23 mm. Schildvormig, met 2 ringetjes bevestigd aan een kroon waaraan een versierde ring. Penningkabinet KB.

De gemeenteraadsleden waren niet verplicht om deze medaille te dragen. Aanvankelijk werd de medaille meestal aan de horelogeketting, later aan een sleuteling gedragen. Hoewel de stad de kosten voor de vervaardiging van de penningen droeg mochten de gemeenteraadsleden hun exemplaar, geïndividualiseerd door het graveren van hun naam op de keerzijde, bij het beëindigen

(1) Gegevens verstrekt door de stad Antwerpen.

van hun mandaat behouden. Met zekerheid in 1908 bestond voor de gemeenteraadsleden de mogelijkheid om tegen opleg (2) een gouden exemplaar te verkrijgen.

Van deze herkenningsspenningspenningen die sinds 1885 onafgebroken gebruikt worden bestaan wellicht meerdere varianten : men merke inderdaad op dat de penning van Van Den Nest niet het jaar 1885 vermeldt, maar wel 1872, jaar van zijn verkiezing tot gemeenteraadslid en dat bovendien zijn schepenfunctie wordt vermeld. Het is bijgevolg niet denkbeeldig dat de medailles voor de gemeenteraadsleden in funktie op 12 september 1885 voor een deel zullen geantidateerd geweest zijn, daarbij al of niet een eventuele schepenfunctie vermeldend, en voor een ander deel hetzij gedateerd op 1885 hetzij veeleer ongedateerd, zoals volgende, weliswaar jongere penning :

2. = 1
- = 1

— GEMEENTERAADSLID/Mr./ rechthoekig bord waarin graveerd J. JUNES/lauwerkrans (1921), Baetes, verguld zilver, 11,83 g ; 44 x 23 mm. = nummer 1 maar ring aan kroon heeft een breder, platter type. Penningkabinet KB.

Bij deze penning valt op te merken dat noch jaartal noch schepenfunctie worden vermeld, hoewel J. Junes raadslid was van 1921 tot 1934 en schepen van 1921 tot 1933. Waar deze varianten veeleer slaan op gravure (3) of metalen (4), daar is volgende penning integendeel een uitgesproken typevariante :

3. —

Bloem (= nrs. 1 en 2) / kroon (= nrs. 1 en 2, bovendien hoger geplaatst), wapenschild en bloemenslinger (= nrs. 1 en 2), wildemannen met vrijwel gestrekte benen i.p.v. één been doorgebogen en gezichten niet afgewend, grondstuk (= nrs. 1 en 2) /BAETES in aanzienlijk grotere letters.

— = nrs. 1 en 2, maar met ledig bord en naast lauwerkrans links rechthoekig merkje waarin gekruiste ranken (?) en rechts ovaal merkje waarin A900

(2) In 1908 : 55 F.

(3) Het is niet zeker dat steeds dezelfde regels gevolgd werden voor het graveren van de keerzijde!

(4) Gouden exemplaren kunnen bestaan!

(Na 1921), Baetes, verguld zilver, 9,42 g; 45 x 22 mm. Kroon en ringen verschillen van nrs. 1 en 2, ring niet versierd. Penningkabinet KB.

Deze penning waarvan de afwerking minder verzorgd is dan die van de voorgaande kan na 1921 geplaatst worden maar is vermoedelijk recenter ⁽⁵⁾. Naast de voornoemde herkenningssystemen, speciaal bestemd voor de gemeenteraadsleden, werd door collegiaal besluit van 24 december 1948 een tweede herkenningsmedaille ingevoerd, ditmaal bestemd voor de leden van het kollege van burgemeester en schepenen ⁽⁶⁾:

4. — Wapenschild van Antwerpen in een krans waarop 6 bloemen.

— Vrije ruimte voor te graveren tekst. Onderaan naast de rand en boven elkaar een rechthoekig merkje waarin een X onder 2 gekruiste hamers en een ovaal merkje waarin A900 (1948). —, verguld zilver, 12,96 g; 30 mm (mèt oogje 35 mm). Penningkabinet KB.

Evenmin als de penning voor de gemeenteraadsleden moet deze herkenningsmedaille terug ingeleverd worden bij het beëindigen van het mandaat. Ook bestaat geen enkele verplichting tot dragen. Of tegen opleg gouden exemplaren zouden kunnen verkregen worden is wellicht niet meer overwogen geworden. Beide herkenningsmedailles zijn heden steeds in gebruik.

J. LIPPENS

(5) Deze penning werd in 1977 door de stad Antwerpen aan het Penningkabinet geschonken. Ook het Museum Vleeshuis te Antwerpen bezit er exemplaren van.

MUNTVONDST VAN ASPER : ZILVERSTUKKEN VAN LODEWIJK VAN MALE

Omstreeks 1927 werd bij werken aan de sluis van Asper (kanton Nazareth, arr. Gent, prov. Oost-Vlaanderen) een kleine muntschat ontdekt waarvan we 24 stukken ⁽¹⁾ onderzocht hebben, zonder evenwel te kunnen uitmaken of dit geheel de totale muntschat of slechts een gedeelte ervan vertegenwoordigde. Evenmin was het mogelijk nadere gegevens te verzamelen omtrent de recipiënt waarin de stukken opgeborgen waren.

De 24 bestudeerde muntstukken dateren allen uit de regeringsperiode van Lodewijk van Male (1346-1384) en zijn allen varianten van de leeuwengroot (V. GAILLARD, *Recherches sur les monnaies des comtes de Flandre*, Gand, 1857, nr. 219).

De stukken tonen op de voorzijde een staande leeuw met bovenaan een kruisje dat het begin van het omschrift aanduidt: + **MONETE FLAND'**; langsheen de rand, 11 eppenbladen en een leeuwttje.

Op de keerzijde staat een groot kruis dat de twee omschriften slijdt: **LVD / OVI / C:CO / MES**

BNDICTV : SIT : OME : DNI : RRI : Ih V : XPI

Verscheidene muntschatten, bevattende hetzij alleen zilverstukken, hetzij alleen goudstukken, hetzij goud- en zilverstukken, geslagen in Vlaanderen tijdens de regering van Lodewijk van Male, werden reeds gesignaleerd (zie P. COCKSHAW, *Le trésor de Male*, in *Bulletin du Cercle d'études numismatiques* 6, 1969, blz. 25-33). Onder de acht vondsten met zilverstukken alleen en de vier schatten met goud- en zilverstukken, bevatten slechts vier vondsten leeuwengroten van het type V. GAILLARD, *op. cit.*, nr. 219, geslagen voor rekening van Lodewijk van Male. De oorzaak daarvan is gemakkelijk te begrijpen: deze leeuwengroot, waarvan de uitgifte reeds onder Lodewijk van Nevers begonnen was (met als enig verschil dat voor de stukken van Lodewijk

(1) Dank zij de welwillende medewerking van de heer Paul Vogelaere, eigenaar van de vondst.

van Nevers een arendje in plaats van een kruisje het begin van het voorzijde-omschrift aanduidt), werd in zeer grote hoeveelheden aangemunt in het begin van de regering van graaf Lodewijk van Male en werd pas vanaf 1370 vervangen door de groot « Botdrager » (V. GAILLARD, *op. cit.*, blz. 163-164; H. ENNO VAN GELDER, *De munt van Vlaanderen onder Lodewijk van Nevers en Lodewijk van Male*, in *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde*, 1946-1947, blz. 122-131). Welnu het is op het einde van de regering van Lodewijk van Male dat in Vlaanderen de sociale moeilijkheden en opstanden losbreken, bloedige gebeurtenissen die de vorming en het verbergen van muntdepots in de hand werken en de mensen ertoe aanzetten hun bezittingen veilig te stellen.

Een nauwkeurig onderzoek van de stukken uit de vondst van Asper laat toe dit lot in twee groepen te rangschikken :

- 18 stukken hebben het voorzijde-omschrift dat begint met +. **MORÉT**
- 5 stukken hebben het voorzijde-omschrift dat begint met +. **MORÉT**

(het laatste stuk kom wegens de sleet niet ondergebracht worden in een van de voornoemde groepen).

Deze varianten komen niet voor op de stukken bewaard in de verzamelingen van het Penningkabinet te Brussel, die echter twee andere varianten van het voorzijde-omschrift bevatten, namelijk : + **MORÉT** en + **MORÉT**. Deze laatste variëte, afgebeeld op plaat XXVII in het werk van V. Gaillard wordt door de auteur niet vermeld in de tekst. Wel wijst hij op de aanwezigheid van een geheim punt op de letter L in de afkortingen **FLARD** en **LVD**.

We mogen derhalve besluiten dat van de leeuwengroot V. GAILLARD, *op. cit.*, nr. 219 vier varianten bestaan, gekenmerkt door de afwezigheid, de aanwezigheid of de plaatsing van één of twee bolletjes : + **MORÉT**, + **MORÉT**, + **MORÉT** en +. **MORÉT**.

Deze varianten moeten gezien worden als kentekens van verschillende emissies of uitgiften, wat uiteraard logisch is gezien de lange duur van de aanmunting van deze leeuwengroot en het groot aantal in omloop gebrachte stukken.

Pierre COCKSHAW

EEN ONBEKENDE BRUSSELSE PATAGON VAN 1658

Een lezer stuurde ons de potloodafdruk van een onbekend gebleven Brusselse patagon van 1658, geslagen voor rekening van Filips IV (1621-1665).

Beschrijving :

- Vz. : gekruiste wijnranken, met in het bovenste kanton een kroon en in de laterale kantons de cijfers van de datum 16-58.
 Kz. : engelenkopje-PHIL.IIIL.D.G.HISP.ET.INDIAR.REX.
 gekroond wapenschild van de vorst, omgeven door de halsketen van de Orde van het Gulden Vlies.
 .ARCHID.AVST.DVX.BVRG.BRAB.Zc.
 Brabant, 1658, EVG-H (1) type 329-3.

De ontdekking van deze precies 320 jaar lang onbekend gebleven Brusselse patagon sterkt de veronderstelling dat deze muntsoort onafgebroken aangemunt werd van 1621 tot 1663. In de recentste publicatie over de Brabantse munten (2) werd het vermoeden reeds geuit dat er ook patagons van 1643, 1658 en 1661 zouden bestaan. Welnu, sindsdien zijn patagons teruggevonden van de eerste twee vermelde jaartallen en het is meer dan waarschijnlijk dat ook de Brusselse patagon van 1661 vroeg of laat te voorschijn zal komen. De veronderstelling steunde op de geschreven documenten uit die tijd en meer bepaald op de muntrekeningen. Gezien deze muntrekeningen over onregelmatige perioden lopen, is men verplicht de gegevens te interpreteren op basis van de teruggevonden stukken. De Brusselse muntrekeningen vermelden volgende slaantaallen voor de patagon :

- 33ste rekening van 18 april 1657 tot 25 oktober 1657 : 36.037 eks.
- 34ste rekening van 26 oktober 1657 tot 21 juni 1659 : 56.247 eks.
- 35ste rekening van 30 juni 1659 tot 18 augustus 1660 : 15.664 eks.
- 36ste rekening van 28 september 1660 tot 18 februari 1662 : 22.630 eks.

Vermits men in 1974 alleen het bestaan kende van patagons van 1657 en van 1659 ging men van de veronderstelling uit dat de slaantaallen van de 33ste en de 34ste muntrekening samen de produktie van 1657 vertegenwoordigden en dat de 35ste muntrekening uitsluitend sloeg op de stukken met datum 1659.

De patagons van 1659 zijn trouwens veel zeldzamer dan hun soortgenoten van 1657, zodat deze redenering logisch voorkwam. Vermits men thans ook een exemplaar kent van 1658 vervalt de vroegere hypothese. Hoewel door die ontdekking het theoretisch en het praktisch beeld van de muntslag dichterbij elkaar komen te liggen, moeten

(1) EVG-H = H. ENNO VAN GELDER & M. Hoc, *Les monnaies des Pays-Bas bourguignons et espagnols, 1434-1713*, Amsterdam, 1960.

(2) J. DE MEY & A. VAN KEYMEULEN, *Les monnaies de Brabant (1598-1790)*, Numismatic Pocket n° 18, Bruxelles-Paris, 1974, nr. 755.

we toch uiterst voorzichtig zijn met de interpretatie. Normaal gezien zou het slagaantal van de 33ste muntrekening betrekking hebben op de Brusselse patagons van 1657 en zouden de 56.247 exemplaren uit de 34ste muntrekening de produktie van 1658 vertegenwoordigen. Deze theoretische zienswijze wordt echter tegengesproken door de numismatische ervaring: de patagons van 1657 zijn absoluut minder zeldzaam dan het slagaantal van 36.037 eenheden zou laten vermoeden. Het is bijna zeker dat in de 56.247 exemplaren van de 34ste muntrekening een onbekend aantal patagons vervat is van 1657 of misschien ook nog een hoeveelheid stukken met datum 1659. De ware toedracht blijft een vraagteken.

André VAN KEYMEULEN

ONUITGEGEVEN MUNTEN VAN MARIA-THERESIA (1740-1780)

De heer Remi Leenders uit Brussel toonde ons volgende munten van Maria-Theresia, die niet opgenomen zijn in onze publikatie *De munten van Maria-Theresia uit de Oostenrijkse Nederlanden 1744-1780*, Uitgeverij Europa, Diest, 1973. De volgnummers verwijzen naar de catalogusnummers:

- 131 b kroon, Brabant, Antwerpen, 1757 (laatste 7 boven een 6), met de omschrijving:
- FRANCIS.D.GRATIA / ROMAN.JMPERAT.S.A. hand
- GERM.JERO.REX LOTH.BAR.MAG.HET.DUX 1757
- 222 c oord, Vlaanderen, Brugge, 1745, in havel medailleslag.
- 240 b oord, Vlaanderen, Brugge, 1750, in medailleslag.

André VAN KEYMEULEN

DE ZILVERAANMUNTING IN 1977

The Silver Institute, 1001 Connecticut Avenue, N.W., Washington, D.C. 20036, USA publiceerde zopas het boek *Modern Silver Coinage 1977* (prijs: 10 US dollars) waarin we lezen dat vorig jaar 80 landen 186 nieuwe zilveren munttypen in omloop brachten. In totaal werd hiervoor 677.980 kg zilver gebruikt waarvan het grootste aandeel naar Frankrijk ging dat voor de ongeveer 7,8 miljoen uitgegeven 50 francs-stukken 211.480 kg zuiver zilver nodig had. De tweede grootste verbruiker was de Duitse Bondsrepubliek die voor de aamunting van 16 miljoen stukken van 5 mark ongeveer 111.960 kg van het edel metaal verwerkte. De kleinste zilverhoeveelheden werden aangewend vooreerst door Uruguay dat uit 3,45 kg zilver nog

kans zag om drie verschillende munttypen te slaan (het betreft evenwel 200 proefslagen van elk type) en vervolgens door Equatoriaal Guinea dat voor de vervaardiging van 150 proefstukken van 200 pesetas en 200 proeven van 75 pesetas 8,98 kg zilver nodig had.

Volledigheidshalve moeten we aanstippen dat het gepubliceerd overzicht een massa pseudo-munten en proefslagen bevat. Het grootste aantal verschillende munttypen uit zilver werd in 1977 op de markt gebracht door de Fidji eilanden (9), Belize (8), het eiland Man (7) en de Britse Maagdeneilanden (6). Onder die 186 verschillende typen treffen we dan ook alle mogelijke uitersten aan. De zwaarste en grootste zilverstukken komen uit Panama (20 balboas - 129,5 g en 61 mm), Hafti (25 gourdes - 117,6 g en 60 mm), de Dominikaanse Republiek (30 pesos - 78 g en 50 mm), de Cayman eilanden (50 dollars - 64,8 g en 50 mm) en de Turks & Caicos eilanden (50 dollars - 55,08 g en 50 mm). De lichtste en kleinste zilverstukken zijn uitgegeven door de Britse Maagdeneilanden (1 cent - 1,63 g en 15 mm), het eiland Man (1/2 penny - 2,1 g en 17,1 mm), de Fidji eilanden (1 cent - 2,26 g en 17,5 mm) en Belize (10 cents - 2,77 g en 17 mm). Hierbij moeten we toegeven dat we voor deze laatste categorie stukken geen rekening hielden met de traditionele « Maundy set » die jaarlijks door Groot-Brittannië vervaardigd wordt en volgende minuskule stukjes bevat: 4 pence - 1,89 g - 17,6 mm; 3 pence - 1,41 g - 16,2 mm; 2 pence - 0,94 g - 13,4 mm en tenslotte 1 penny - 0,47 g - 11,1 mm.

De grootste produktiecijfers per munttype werden behaald door de Duitse Bondsrepubliek (telkens 8.000.000 ex. voor de 2 typen van 5 mark), Frankrijk (7.859.000 ex. voor het stuk van 50 francs), Mexico (5.135.000 ex. voor het stuk van 100 pesos), Oostenrijk (telkens 2.000.000 ex. voor de 3 typen van het stuk van 100 schilling) en tenslotte Zweden dat 1.880.569 stukken van 50 kronor aanmuntte ter gelegenheid van het huwelijk van koning Carl XVI Gustav en koningin Silvia.

Eenvoudigweg belachelijk zijn de oplagen te noemen van het 25 dollarsstuk van Fidji (8 ex.) en van de 25 rupees van het eiland Mauritius (81 ex.).

Onderstaande lijst geeft de muntslagplaatsen waar de 186 munttypen voor de 80 verschillende landen aangemunt werden. De naam van de landen gevolgd door « (P) » duidt aan dat de zilveren muntslag van die staten alleen « proefslagen » betreft.

Allami Pénzverde, Boedapest, Hongarije; Hongarije.

Bureau of Money Engraving, Belgrado, Joegoslavië; Joegoslavië.

Casa de Moeda, Lissabon, Portugal; Kaap Verdise eilanden.

Casa de Moneda, Mexico City, Mexico; Mexico.

Casa de Moneda de Chile, Santiago, Chili; Argentinië en Uruguay (P).

Casa Nacional de Moneda, Lima, Peru; Peru.

Empresa Cubana de Acunaciones, Havana, Cuba; Cuba (P).

EEN ANDER RUBENSJAAR

Het Rubensjaar 1977 werd met de nodige luister en sterk uiteenlopende manifestaties gevierd. Talrijke medailles en jetons zullen er voor altijd blijven aan herinneren.

Niettemin betrof het absoluut niet de eerste viering van de verjaardag van de geboorte van Rubens. Een eeuw geleden reeds, in 1877, werd immers de 300ste verjaardag herdacht van de geboorte van de wereldberoemde kunstenaar en bij die gelegenheid werden ook numismatische dokumenten op de markt gebracht.

Het Penningkabinet van Brussel bezit verscheidene dergelijke medailles. Als voorbeeld publiceren we één van de talrijke penningen. Het betreft een exemplaar met draagring dat de grote feesten en de muziekwedstrijd in herinnering brengt, welke doorgingen op 19 en 20 augustus 1877. De voorzijde toont uiteraard het portret van Rubens.

ALBERT AEBLY, 1897-1971

Albert Aebly werd geboren te Sint-Gillis Brussel op 20 februari 1897. Hij kreeg zijn kunstopleiding aan de Akademie voor Schone Kunsten te Brussel. Hoewel zijn werk slechts weinig medailles telt getuigt het van een merkwaaardige beheersing van deze moeilijke kunst. Albert Aebly overlijdt te Sint-Gillis op 19 juli 1971.

Franklin Mint, Pennsylvania, U.S.A.: Bahama eilanden, Barbados eilanden (P), Belize (P), Britse Maagdeneilanden (P), Cook eilanden, Filippijnen, Guyana (P), Jamaica (P), Maleisië, Nederlandse Antillen, Panama, Papoea - Nieuw Guinea (P), Solomon eilanden en Trinidad & Tobago.

Gori & Zucchi, Arezzo, Italië: Benin (P), Equatoriaal Guinea (P), Guinea (P) en Haïti (P).

Hamburgische Münze, Hamburg, Duitse Bondsrepubliek: Duitse Bondsrepubliek.

Huguenin Médailleurs, Le Locle, Zwitserland: Irak (P).

India Government Mint, Bombay, India: India.

Israël Mint, Jeruzalem, Israël: Israël.

Mennica Panstwowa, Warschau, Polen: Polen (P).

Mint House Abbassia, Kaïro, Egypte: Egypte.

Monnaie de Paris, Parijs, Frankrijk: Frankrijk.

Myntverket Eskilstuna, Eskilstuna, Zweden: Zweden.

Oesterreichisches Hauptmünzamt, Wenen, Oostenrijk: Oostenrijk. Pobjoy Mint, Sutton, Groot-Brittannië: eiland Man.

Royal Australian Mint, Canberra, Australië: West Samoa (P).

Royal Canadian Mint, Ottawa, Canada: Canada, Cayman eilanden, Fidji (P) en Turks & Caïcos eilanden (P).

Royal Mint, Llantrissant, Groot-Brittannië: Brunei (P), Cyprus (P), Falkland eilanden (P), Gambia, Gibraltar (P), Groot-Brittannië (P), Guernsey (P), Jersey (P), Maldiven eilanden, Mauritius eiland (P), Marokko, Nieuw Zeeland, Oman, San Salvador, Sint-Helena (P), Soedan, Tristan da Cunha (P) en Tuvalu (P).

Royal Mint London, Londen, Groot-Brittannië: Jordanië.

Royal Thai Mint, Bangkok, Thailand: Thailand.

Singapore Mint, Singapore: Singapore.

Sofia Mint, Sofia, Bulgarije: Bulgarije.

South African Mint, Pretoria, Zuid-Afrika: Zuid-Afrika.

's Rijks Munt, Utrecht, Nederland: Suriname.

Staatliche Münze, Karlsruhe, Duitse Bondsrepubliek: Duitse Bondsrepubliek.

State Mint, Kremnica, Tsjechooslovakije: Tsjechooslovakije.

Suomen Rahapaja, Helsinki, Finland: Finland.

The Mint, Birmingham, Groot-Brittannië: Seychellen eilanden (P). U.S. Assay Office, San Francisco, U.S.A.: Verenigde Staten van Amerika.

Valcambi S.A., Balerna, Zwitserland: Bermuda eilanden, Cocos eilanden, Comoren eilanden, Dominikaanse Republiek, Lesotho, Pakistan, San Thomas & Principe eilanden en Swaziland (P).

Zecca di Roma, Rome, Italië: Italië, San Marino en Vatikaanstad.

André VAN KEYMEULEN

Catalogus

1. MDCCCXXXVII.MDCCCXV. PRINCEPS PHILIPPVS.COMES FLANDRIAE.

Buste van prins Filip naar links. Links het groot wapen van België. Op de afsnede : AEBLY

M.S.PRINCE PHILIPPE/COCKERILL HOBOKEN/1940
1940, Fisch, brons, 70 mm. Penningkabinet KB.

Deze medaille werd uitgegeven ter herdenking van het tewaterlaten van het motorschip Prins Filip, bestemd voor de maildienst Oostende-Dover. Zij is afgeleid van een bronzen bas-relief dat in een van de zalen van het schip werd geplaatst en bestaat naar alle waarschijnlijkheid ook in zilver (1).

2. CAMIEL HUYSMANS

Hoofd naar links. Op de afsnede : AEBLY

VAN 3 AUGUSTUS TOT 11 MAART 1947.

Een meeuw die 3/4 naar rechts op de nok van een dak zit op één poot.

1947, Fisch, brons, 71 mm. Penningkabinet KB.

Medaille uitgegeven ter herdenking van de kortstondige en uiterst wankelende regering van Camiel Huysmans, vergeleken met een meeuw

op één poot. Van deze penning bestaan vermoedelijk zilveren exemplaren.

3. FRERE-ORBAN.1812-1896.

Hoofd naar links/JOUVENEL
GEMEENTEKREDIET VAN BELGIE-CREDIT COMMUNAL
DE BELGIQUE-

De wapenschilden van de provincies Brabant, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Henegouwen, Luik, Limburg, Luxemburg,

(1) Gegevens verstrekt door A. Aebly.

Namen en Antwerpen, vertikaal opgesteld in een kring rondom 1860. Onder Luxemburg AEBLY

(1948, Koninklijke Munt) (2), brons, 70 mm. Penningkabinet KB. Deze minder gelukte combinatie van een oudere, 19de eeuwse voorzijde door Jouvenel (3), met een moderne creatie van Aebly, werd in 1948 uitgegeven door het Gemeentekrediet ter herdenking van haar 90ste verjaardag. Er werden 1.000 bronzen exemplaren van deze medaille geslagen, mogelijk ook een twaalfstal in goud (4). De medaille werd toegekend aan een aantal personaliteiten, aan de agenten van het Gemeentekrediet en aan de burgemeesters.

4. FREDERIC BREMER

Hoofd naar links. Op de afsnede : AEBLY

— 1932/PROFESSEUR/A/L'UNIVERSITE/DE/BRUXELLES/
1962

(1962, Koninklijke Munt, brons, 70 mm) (5).

Deze medaille is afgeleid van een groter, gegoten bronzen medaillon en is een huldeblijk vanwege collega's en vrienden aan de hoogleraar, ter gelegenheid van zijn 30 jarige opdracht bij de Fakulteit Geneeskunde van de Universiteit. Er werden 100 bronzen en 20 zilveren exemplaren van vervaardigd.

5. S.A-ARGUS-CHEMICAL.N.V

Een kat die op een voetstuk zit. Op de afsnede : AEBLY

— Het wapenschild van de gemeente Drogenbos tussen 1957 en 1967 / DROGENBOS

1967, Koninklijke Munt, brons, 70 mm, verzilverd brons, 25 mm. Penningkabinet KB.

De vennootschap Argus-Chemical heeft deze medaille ter gelegenheid van haar 10de verjaardag geschonken aan het bestuurssoneel van de maatschappij en aan de voornaamste zakenrelaties. De kleine medaille werd uitsluitend als sleutelhanger op 500 exemplaren verspreid terwijl 210 exemplaren van de grote medaille werden toegekend (6).

J. LIPPENS

(2) De medaille behoort tot de jaarproductie 1948 van de Koninklijke Munt.

(3) 1860. Afschaffing van de oktrooien, brons, 60 mm.

(4) Gegevens verstrekt door het Gemeentekrediet van België, Pachecolaan 44, 1000 Brussel.

(5) De beschrijving van deze medaille geschiedde naar het slagmateriaal dat bewaard wordt in de Koninklijke Munt van België.

(6) Gegevens verstrekt door Argus-Chemical, Anderlechtstraat 33, Drogenbos.

NIEUWE MUNTUITGIFTEN

Afghanistan

In de reeks Wereldnatuurfondsmunten geeft Afghanistan drie pseudo-munten uit : 250 afghanis, zilver, afbeelding van het sneeuwluipaard ; 500 afghanis, zilver, afbeelding van de Siberische kraanvogel en ten slotte 10.000 afghanis, goud, afbeelding van het Marco Polo schaap.

Botswana

In dezelfde reeks Wereldnatuurfondsmunten brengt ook dit land drie pseudo-munten op de markt : 5 pula, zilver, afbeelding van de gemsbok ; 10 pula, zilver, afbeelding van de springbok en 150 pula, goud, afbeelding van de bruine hyena.

Duitse Bondsrepubliek

5 mark, 1978, zilver 650/1000, 11,2 g, 29 mm, geslagen ter gelegenheid van de 100ste verjaardag van de geboorte van Gustave Stresemann, kanselier van de Weimar republiek, overleden in 1929. Stresemann ijverde voor de verzoening tussen Frankrijk en Duitsland en was een van de initiatiefnemers van het verdrag van Locarno (1925). De voorziene oplage bedraagt 8 miljoen exemplaren en 250.000 F.D.C. stukken bestemd voor de verzamelaars.

De Bondsrepubliek brengt tevens een nieuw stuk van 2 mark in omloop, met de afbeelding van Dr. Kurt Schumacker. Dit stuk zet de reeks verder van de 2 markstukken waarop het portret voorkomt van Theodor Heuss en Konrad Adenauer.

Guernsey

Gredenkunst, geslagen naar aanleiding van het bezoek van koningin Elisabeth II in juni van dit jaar. Het betreft een stuk van 1 crown (25 pence, aan de huidige wisselkoers dus ongeveer 15 BF) dat kan aangekocht worden in numismatische versie uit zilver aan de prijs van 13,50 pond hetzij 54 maal de faciale waarde. Van dit munttype bestaat ook een uitvoering uit koper-nikkel waarvoor de prijs niet medegedeeld werd.

Maagdeneilanden

Pseudo-goudstuk van 100 dollars, 7 g, met een hoogst eigenaardige vorm vermits de kant 25 - zijdig is en dit om de viering van het 25 -jarige regeringsjubileum van Britse vorstin te benadrukken.

Eiland Man

Zoals men weet beschikt het eiland Man over een onafhankelijke muntslag, die evenwel sterk gelijkend op en aangepast is aan die van

het moedereland vooral wat het metaal, het gewicht en de diameter van de stukken aangaat. Bijzonder ter intentie van de verzamelaars brengt het eiland Man met de regelmaat van een klok muntreeksen uit, identiek aan deze van Groot-Brittannië, waarvan de hoogste waarde 50 pence is. Ingevolge de steeds verdergaande waardevermindering van het pond neemt ook de koopkracht van dit muntstuk gestaad af. Het bankbiljet van 1 pond, dat zeer intens in het omloopsverkeer gebruikt wordt, kan amper enige maanden meegaan terwijl een muntstuk van 1 pond daarentegen gedurende ongeveer 25 jaar lang bruikbaar zou zijn. Een dergelijk stuk zou zonder twijfel voor de handelaars en de gebruikers van automatische distributietoestellen zeer welkom zijn.

Het eiland Man brengt thans een dergelijk stuk in omloop. Wat betreft diameter en dikte van het stuk, koos men de afmetingen van het vroegere goudstuk van 1 soevereign. De keuze van het metaal werd voornamelijk bepaald door het vooruitzicht de vervalers te ontmoedigen. Het betreft een samenstelling die virenum genoemd wordt. Het muntplaatje bestaat uit een laag zuiver nikkel, die precies 7 % bedraagt van de totale dikte, en die over het ganse oppervlak bedekt wordt door een tweede laag bestaande uit een legering van koper, zink en nikkel. Ten behoeve van de blinden zijn op de kant afwisselend effen en gekartelde vlakken aangebracht.

Marokko

De aankondiging van het slaan van een herdenkingsmunt met datum 1976 naar aanleiding van de annexatie van het Noorden van de Spaanse Sahara is nog maar pas achter de rug en thans maakt de Marokkaanse overheid reeds de uitgifte van een gelijkaardig stuk kenbaar ditmaal met datum 1977 en uiteraard ter herdenking van de tweede verjaardag van voornoemde annexatie.

Nederlandse Antillen

Nieuwe rijksdaalder, 1978, nikkel, 14 g, 32 mm, met op de voorzijde het portret van koningin Juliana en op de keerzijde het wapenschild van de eilandengroep.

Oostenrijk

Zilverstuk van 100 schilling, 1978, dat de 700ste verjaardag herdenkt van de verlening van het gemeentecharter aan Gmunden.

Polen

Stuk van 100 zlotych, 1978, zilver 625/1000, 32 mm, uitgegeven ter ere van de bekende patriot en schrijver Adam Mickiewicz (1798-1855) wiens portret de voorzijde siert.

Seychellen

In de reeks Wereldnatuurfondsmunten worden aldaar twee zilveren en één gouden pseudo-munt te koop aangeboden met respectievelijke waarden van 50, 100 en 1.500 rupees. De afgebeelde diersoorten zijn: de « squirrel-fish », de tropische witstaartvogel en de zwarte paradijsvliegenvanger.

Thailand

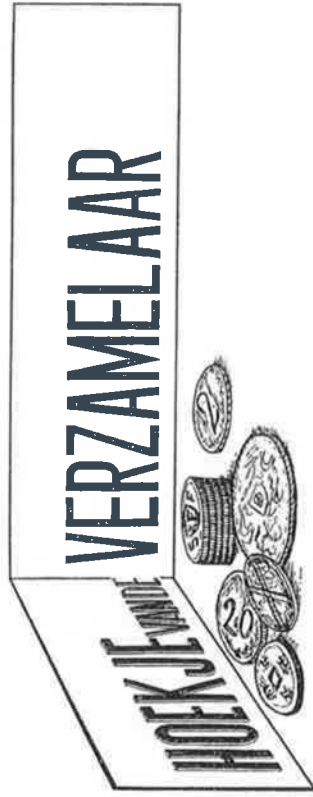
Ter ere van prinses Sirindokorn werden drie munten uitgebracht: 2.500 baht uit goud, 150 baht uit zilver en 1 baht uit koper-nikkel. Onnodig te vermelden dat de twee eerstgenoemde stukken pseudo-munten zijn.

Ter gelegenheid van het 9de wereldcongres van de orchideeën (Bangkok, 1978) werd een zilverstuk (825/1000) van 22 g en 35 mm diameter, ter waarde van 150 baht op de markt gebracht.

Uruguay

Uitgifte van courante muntstukken van 1, 2 en 5 centesimos uit aluminium.

Maurice COLAERT

Gevolgen van de devaluatie van het Israëliisch pond.

Zoals in vele andere landen het geval is, ondergaat de Israëliische muntslag ook de weerslag van de waardevermindering van de nationale munt en van de daaruit voortvloeiende verhoging van de fabricatiekosten.

Sinds januari 1978 wordt het stuk van 10 agorot uit koper-nikkel vervangen door een andere versie die wel nog hetzelfde type en de oorspronkelijke doormeter behoudt maar uit aluminium (97 % aluminium en 3 % magnesium) zal vervaardigd zijn. Het gewicht van het stuk wordt van 4,2 g op 1,6 g teruggebracht.

Toen in 1960 de huidige gangbare munttypen ingevoerd werden, was alleen het stuk van 1 agora uit aluminium, doch vorig jaar reeds moest men het stuk van 5 agorot uit koper-nikkel vervangen door een versie uit aluminium. De fabrieksprijs van het stuk van 10 agorot uit aluminium bedraagt momenteel 7 agorot terwijl de aantuning van de vroegere versie uit koper-nikkel thans reeds 13 agorot zou gekost hebben. Van het koper-nikkelen stuk van 10 agorot werden in totaal 200 miljoen exemplaren geslagen die voorlopig nog in circulatie blijven. Daarvan bestaan 18 verschillende jaartallen en de stukken met datum 5737 van de Joodse kalender, t.t.z. 1965, zijn veruit de meest zeldzame gezien het geringe slagaantal van 200.561 stuks.

Ook heeft in Israël het gerucht de ronde gedaan dat het muntstelsel zou gewijzigd worden in die zin dat het pond zou plaats ruimen voor de shequel. Deze geruchten worden met klem ontkend door de officiële middens. Een ander gevolg van de waardevermindering van het Israëliisch pond is het uit de omloop nemen van de bankbiljetten van 5 pond en ze te vervangen door muntstukken van dezelfde nominale waarde.

(Bronvermelding: *Numismatics in Israel*).

Britse en Canadese muntproductie.

De Royal Mint publiceerde zopas haar jaarverslag voor de periode van 1 april 1975 tot 31 maart 1976 (het dienstjaar valt dus niet samen met het kalenderjaar). In de loop van voornoemde 12 maanden werd de muntslag te Londen volledig stopgezet en werd alle activiteit naar het nieuw muntstof van Llantrissant in Wales overgeplaatst. Aldaar werden 1.675.000.000 stukken voor niet minder dan 166 typen of muntwaarden vervaardigd, bestemd voor de muntomloop, te weten 862.000.000 exemplaren voor het Verenigd Koninkrijk en 813.000.000 voor buitenlandse opdrachtgevers. Bij dit laatste cijfer moeten ook nog 536.000.000 stukken gevoegd worden waarvan de productie toevertrouwd was aan bijhuizen. De Royal Mint vervaardigde stukken voor 57 landen. Speciaal voor de verzamelaars werden nog 132.427 stukken voor het Verenigd Koninkrijk en 404.817 voor diverse andere landen geslagen in « proof » kwaliteit. Aan deze reeds opmerkelijke cijfers dient men nog de productie te voegen van 2.952.466 gouden sovereign's, ongeveer een 60.000 medailles en 1.158 « Maundy sets » die elk de vier traditionele zilverstukken bevatten van respectievelijk 1, 2, 3 en 4 pence.

Van haar kant sloeg de Royal Canadian Mint, van 1 januari tot 31 december 1976, 952.900.676 Canadese munten waarvan 941.721.786 voor de omloop en de overige 11.078.890 exemplaren voor de verzamelaars bestemd waren. Het laatste cijfer bevat ondermeer de stukken geslagen voor de Olympische Spelen, die evenwel niet allemaal

van de hand gegaan zijn. De onverkochte stukken werden trouwens hersmolten.

De Royal Canadian Mint leverde ook nog een aantal zogenaamde « numismatische » stukken, omloopsmunten en muntplaatjes bestemd voor diverse buitenlandse naties waaronder de Bahama eilanden, de Cayman eilanden, Fidji, de Turks and Caicos eilanden, de Barbaden, Costa Rica, Israël en Portugal.

B2FDC / B2J4C

Dit is absoluut geen raadsel, maar wel de naam van een nieuwe hobby en tevens van de groep die de mensen verenigt die deze hobby beoefenen.

Dit alles startte op 13 april 1976. Op die dag begon in de Verenigde Staten de verspreiding van het nieuw bankbiljet van 2 dollars, uitgebracht ter herdenking van de tweehonderdste verjaardag van de Amerikaanse onafhankelijkheid. Om die gebeurtenis nog meer tot haar recht te laten komen, hadden de Amerikaanse postereien het plan opgevat om elk nieuw bankbiljet van 2 dollars waarop tevens een postzegel aangebracht was van tenminste 13 cents van een speciaal postale stempeling te voorzien. De B2FDC of de Bicentennial 2 First Day Cancellation was een feit.

Op 4 juli 1976, meer bepaald de dag van de viering van het 200-jarig bestaan, werd in 250 postkantoren opnieuw de kans geboden om 2 dollarsbiljetten voorzien van de postzegels te laten afstempelen. Een op die dag gestempeld biljet kreeg de naam B2J4C of Bicentennial 2 July 4th Cancellation. De biljetten met de stempel van 13 april die op 4 juli eveneens van een stempeling voorzien werden zijn dan de B2FDC / B2J4C.

De verzamelaar Andrew J. Vero richtte een vereniging op met personen die dergelijke biljetten verzamelen en hij publiceerde reeds een catalogus van de variëteiten die uiteraard zeer talrijk zoniet on-eindig zijn. De vereniging B2FDC / B2J4C geeft ook een driemaandelijks tijdschrift uit.

De hobby heeft momenteel een ongehoord succes, vooral sinds de Amerikaanse postereien besloten dat op elke dag op verzoek van de klanten de biljetten kunnen afgestempeld worden.
(Bronvermelding: *De Muntkoerier* mei - juni 1978).

Vergissing bij de Panamese aanmunting.

Een lid van de numismatische vereniging van Dallas (Texas) trof onlangs in de circulatie Panamese stukken van 1 en 5 balboas aan die uit koper-nikkel geslagen waren in plaats van uit zilver, zoals het wettelijk zou moeten zijn en zoals trouwens het wettelijk gehalte op de stukken zelf vermeld staat, namelijk « LEY 0,925 ».

Deze ontdekking heeft nogal wat deining veroorzaakt. De vergissing werd voor de beide muntwaarden aangetroffen voor de jaartallen 1974 en 1976. Wat was er precies gebeurd?

De Franklin Mint, het belangrijk Amerikaans privaat muntstof, dat voor talrijke landen munt slaat, was oorspronkelijk belast met de aanmunting van de twee voornoemde muntsoorten. In de overeenkomst of kontrakt tussen de Panamese staat en de Franklin Mint was voorzien dat de Panamese regering ten allen tijde kon beschikken over de aanmuntingsstempels en dit om eventueel in een ander muntstof te laten aanmaken voor de muntomloop. In 1977, om te kunnen voldoen aan de binnenlandse vraag naar stukken van 1 en 5 balboas, besloot Panama een nieuwe uitgifte te laten plaats vinden en gaf hiertoe opdracht aan de Koninklijke Canadese Munt. Het is in een van de werkplaatjes aldaar dat de vergissing gebeurde. Ontgewijfeld heeft men verkeerdelijk de muntplaatjes gebruikt die voorzien waren voor een andere aanmunting van gelijkaardige voorstellingen. Op het ogenblik dat men aldaar de vergissing vaststelde was een gedeelte van de stukken reeds in omloop gebracht. Men veronderstelt dat er voor de stukken van 1 balboa uit koper-nikkel 3.000 exemplaren met jaartal 1975 en 4.000 met datum 1976 in de omloop terechtgekomen zijn. Voor de stukken van 5 balboas zouden de aantallen per datum respectievelijk 800 en 1.200 bedragen. De nog niet in omloop gebrachte koper-nikkelen stukken werden hersmolten.

Het hoeft nauwelijks opgemerkt te worden dat deze koper-nikkelen 1 en 5 balboas zeldzaam zijn, vooral de exemplaren in F.D.C. of in prachtige staat van bewaring.

Herinneren wij er aan dat een gelijkaardige vergissing in Philadelphia plaats gevonden heeft toen men er het Belgisch stuk van 2 frank uit gegalvaniseerd staal sloeg. Hier deed zich echter het omgekeerde voor in die zin dat men zilveren muntplaatjes gebruikte in plaats van de voorziene stalen.
(Bronvermelding: *Coin World*).

Jaarlijkse algemene vergadering van de A.I.N.P.

De 27ste jaarlijkse algemene vergadering van de Association Internationale des Numismates Professionnels vond dit jaar plaats te Rabat (Malta) van 12 tot 16 mei. Aan de vergadering, voorgezeten door de heer Peter Seaby, namen in total 71 firma's of afgevaardigden deel en gedurende de talrijke zittingen werden belangrijke beslissingen genomen. Vooreerst zal de A.I.N.P. voortz zijn steun en medewerking verlenen aan het Bureau for the Suppression of Counterfeit Coins in diens strijd tegen de aanmaak en de verspreiding van valse muntstukken. Dit Bureau staat onder de leiding van de heer Ernest Newman en beschikt over een wetenschappelijke dienst die perfect uitgerust

is om vervalsingen op te sporen. De bevindingen en vaststellingen van het Bureau worden regelmatig gepubliceerd in het *Bulletin on Counterfeits*.

Vervolgens nam de vergadering ook de resolutie aan die de herdruk of heruitgave veroordeelt van numismatische studies zonder voorafgaande toestemming van de auteur, uitgever of bezitter van het copyright. De leden van de A.I.N.P. worden verzocht dergelijke publikaties te wraken en ze niet te koop aan te bieden. Tevens worden alle auteurs en uitgevers aangeraden de nodige inlichtingen in te winnen om het copyright van hun werk te verzekeren en veilig te stellen, voornamelijk voor wat betreft de reglementering daaromtrent in de Verenigde Staten van Amerika. Daar verscheen immers onlangs een niet geautoriseerde herdruk van het werk van Prof. Herbert Cahn « *Die Münzen der Sizilischen Stadt Naxos* » onder de titel « *The Coins of the Sicilian City of Naxos* ».

Tenslotte verleende de algemene vergadering bijkredieten aan de afdeling « Publication Fund » voor de voortzetting van het publikatieprogramma, waarin de uitgave voorzien is van de *Proceedings of the 9th Congress of the International Numismatic Commission* (Bern 1979). Voornoemd fonds publiceerde reeds volgende werken: Probst *Die Münzen Salzburgs*; Spahr, *Le Monete Siciliane 582-1282*; *The First International Congress for the Study of the Defence against Coin Forgery, Analytical Report* en de *Proceedings of the 8th International Congress of Numismatics, New York - Washington 1973*.

HERNIEUWING VAN DE LIDGELDEN

Zoals op de algemene vergadering van 29 oktober 1978 beslist werd, zal voor 1979 het lidgeld behouden blijven op 325 frank voor de leden die in België of in het groothertogdom Luxemburg verblijven en op 375 frank voor de leden die buiten deze twee landen wonen. Het lidgeld voor de beschermende leden is vastgesteld op een minimum van 500 frank.

Er wordt aan herinnerd dat dit lidgeld uitsluitend bestemd is voor het Genootschap en dat elke afdeling aan haar leden de nodige bijdrage mag vragen om haar eigen onkosten te dekken.

Om briefwisseling en onkosten te vermijden, worden de leden die tot een afdeling behoren, dringend verzocht hun bijdrage voor het Genootschap te willen betalen via hun afdeling.

De secretarissen of schatbewaarders van de afdelingen worden verzocht zo spoedig mogelijk de geïnde bijdragen over te maken aan de algemene schatbewaarder teneinde te vermijden dat de in orde zijnde leden een onderbreking zouden ondervinden in de toezending van het Tijdschrift.

De leden die niet tot een afdeling behoren en in België, Luxemburg of Frankrijk wonen, worden uitgenodigd hun bijdrage te storten op P.C.R. nr. 000-0846038-04 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, de Broquevillelaan 53 bus 12 te 1200 Brussel. Buitenlandse leden kunnen eveneens hun bijdrage vereffenen door middel van een internationaal postmandaat op naam van de schatbewaarder, Pierre le Maire, zelfde adres.

Omwille van de belangrijke onkosten voor het innen van een bankcheck, worden de leden die op deze wijze hun bijdrage wensen te vereffenen, verzocht het bedrag met 100 frank te vermeerderen. Indien de check opgemaakt is in vreemde valuta, dan dient de verhoging aangepast te worden tot een tegenwaarde van 150 Belgische frank. Teneinde een onderbreking in de toezending van het « Tijdschrift voor Numismatiek » te vermijden, vragen wij onze leden met aandrang hun bijdrage te willen regelen ten laatste vóór 31 december 1978.

De lidkaarten zullen aan de secretarissen van de afdelingen verstuurd worden en tevens aan de leden die hun storting met 8 frank vermeerderen.

De Schatbewaarder
Pierre le Maire

INHOUDSTAFEL 1978

BANKBILJETTEN

DEWIL A., Brabants papieren noodgeld. blz. 114-120.

B2FDC/B2J4C. blz. 192.

Het nieuw bankbriefje van 100 frank — taalaspecten. blz. 159-161.

Het nieuw Belgisch bankbiljet van 100 frank, type Beyaert. blz. 59-61.

De taaregeling en de Belgische biljetten en muntstukken. blz. 62-63.

BELGISCHE MUNTEN

FREDERICX J., Symboliek van de planten op de munten van het koninkrijk België. blz. 37-44.

MOENS J., De muntslag tijdens de Latijnse Muntunie. blz. 14-22, 85, 109-114 en 151.

Belgisch stuk van 5 frank op muntplaatje van 1 frank. blz. 63, 93 en 157-159.

Productie van de Belgische munten 1976. blz. 30.

Reeksen « Fleurs de Coins » België 1977. blz. 30-31.

De taalregeling en de Belgische biljetten en muntstukken. blz. 62-63.

Wie kent deze Belgische private munt? blz. 33.

BIBLIOGRAFIE

COLLAERT M., *Bibliographie Numismatique - Supplément : Ordres et Décorations II* (door I. Suetens). blz. 155.

—, *Catalogus van de patrijzen en matrijzen van het museum van het Munthof. Boekdeel I : patrijzen en matrijzen van de munten* (door J. Lallemand, J. Lippens, M. Thirion en A. Van Keymeulen). blz. 87-89.

—, *Le monnayage d'argent et d'or de Philippe II, frappé en Macédoine de 359 à 294* (door G. Le Rider). blz. 154.

—, *Trierer Notgeld 1918-1923* (door K. Cibis). blz. 56-57.
Supplément op de *Gouden Benelux* (door A. Delmonte). blz. 57-58.
Tijdschriftennieuws. blz. 28-29, 58, 89-90 en 155-157.

BUITENLANDSE MUNTEN

CIBIS K., *Munten en zegels van de aartsbisschoppen van Trier*. blz. 140-145 en 169-172.

COLLAERT M., *Recente aanmuntingen*. blz. 145-150 en 188-190.

MOENS J., *De muntslag tijdens de Latijnse Muntunie*. blz. 14-22, 85, 109-114 en 151.

VAN KEYMEULEN A., *De zilveeraanmunting in 1977*. blz. 182-184.

VAN LIL A., *Nikolaas Copernicus — de mens en zijn tijd*. blz. 45-50 en 69-75.

Britse en Canadese muntproductie. blz. 191-192.

Gevolgen van de devaluatie van het Israëliisch pond. blz. 190-191.

Historiek van de Russische munten. blz. 123-125.

Muntvondst te Philadelphia. blz. 126.

Een nieuwe Nederlandse rijksdaalder. blz. 59.

Het Olympisch muntprogramma Moskou 1980. blz. 91-92.

Reeksen « Fleurs de Coins » Frankrijk 1977. blz. 33.

Reeksen « Fleurs de Coins » Frankrijk 1978. blz. 93.

Vergissing bij de Panamese aanmunting. blz. 192-193.

ERETEKENS

Een zeldzame kumulatie. blz. 64

JETONS EN PENNINGEN

COLLAERT M., *De penningen van het Genootschap — eerste aanvulling*. blz. 133-138.

JACOBS H. en J., *Een bezoek overwaard*. blz. 152.
KARSAI M. M., *Europese gebouwen door Jacques Wiener*. blz. 50-54.

LIPPENS J., *De ambtspenning van de Nederlandse burgemeester*. blz. 172-175.

—, *Erkentelijkheids- en herinneringsmedailles van de Belgische maatschappijen van algemene verzekeringen A. G. Securitas*. blz. 22-25.

—, *Erkentelijkheidsmedaille van de stad Gent voor bewezen diensten aan het stedelijk onderwijs*. blz. 153.

—, *Herkenningsspenningen van de gemeenteraadsleden en van het kollege van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen*. blz. 176-178.

—, *Albert Aebly, 1897-1971*. blz. 185-187.

Aanzoek — een medaille van Henri Lannoye. blz. 54-55.

Afdeling Tubize : uitgifte van een penning. blz. 32.

Een ander Rubensjaar. blz. 185.

Gedenkpenning Hugo Verriest. blz. 163.

Gezochte jetons. blz. 33 en 98.

Jeton « Keizerlijk Casino Oostende ». blz. 98 en 165.

Medaille « Bejart » door Harry Elström. blz. 125.

Medaille « Dante Alighieri » door Alphonse Darville. blz. 151-152.

Oprichting van het standbeeld van Karel van Lotharingen te Brussel
- *reproductie van de herdenkingsmedaille van 1776*. blz. 85-86.

Penning afdeling La Louvière. blz. 162.

Penning afdeling Tienen. blz. 162-163.

Penning « Brussel, hart van Europa ». blz. 31-32.

De penning 1978 van het E.G.M.P. blz. 163.

Tentoonstelling penningen van de gebroeders Wiener. blz. 127.

Valse gouden penningen « 1000 jaar Brusselse Munt ». blz. 63-64.

MEREAUX

Wie kent deze Belgische private munt? blz. 33 en 97.

Zoo-geld dat niet devalueert — een reeks van vier toegangspenningen. blz. 82-84 en 127.

MUNTEN VAN DE NEDERLANDEN

COCKSHAW P., *Muntvondst van Asper : zilverstukken van Lodewijk van Male*. blz. 179-180.

VANDERLIPJEN W., *Sterlingen van Jan I van Brabant te Bonn geslagen*. blz. 138-139.

VAN KEYMEULEN A., *Hele en halve zilveren dukatons van Karel II (1665-1700)*. blz. 1-13.

—, *Een onbekende Brusselse patagon van 1658*. blz. 180-182.

—, Onuitgegeven munten van Maria-Theresia (1740-1780). blz. 27-28 en 182.

Symposium over de munten van de Nederlanden. blz. 126-127.

NOODGELD

DEWIL A., Brabants papieren noodgeld. blz. 114-120.

RUILBEURZEN

Ruilbeurzen. blz. 33-34, 130 en 165-166.

TENTOONSTELLINGEN

JACOBS H. en J., Een bezoek overwaard. blz. 152.

Muntententoonstelling te As. blz. 127.

Nogmaals de tentoonstelling « 100.000 milliard mark ». blz. 63.

Numismatische tentoonstelling te Antwerpen en te Brussel. blz. 25-27.

Tentoonstelling Harry Elström te Kopenhagen. blz. 163-164.

Tentoonstelling van de penningen van de gebroeders Wiener. blz. 127.

VARIA

Aanstaande algemene vergadering van het E.G.M.P. blz. 61.

Afdeling Hasselt : samenstelling bestuur. blz. 127.

Afdeling Mons : adreswijziging. blz. 32.

Afdelingen en kringen van het E.G.M.P. blz. 76-81.

Algemene vergadering van het E.G.M.P. 1980. blz. 163.

Hernieuwing van de lidgelden. blz. 194-195.

Internationale muntenbeurs der Vlaanderen te Gent. blz. 92.

Internationale numismatische salons van Parijs. blz. 32.

Jaarlijkse algemene vergadering van de A.I.N.P. blz. 193-194.

Jaarlijkse algemene vergadering van het E.G.M.P. te Brugge. blz. 90-91 en 101-105.

Kleurdiapositieven van Griekse munten. blz. 161-162.

Een nieuw initiatief « Miscellanea Numismatica ». blz. 94.

Numismatische dag te La Louvière. blz. 61.

Numismatische reis 1978 van de C.E.N. blz. 91.

Numismatisch week-end van de Cercle de Couvin. blz. 126.

Overlijden van de heer Jean Lauriers. blz. 64.

Het schrijn van de Belgische muntensets. blz. 92-93.

Stichting Marcel Hoc ter bevordering van het numismatisch onderzoek aan de U.C.L. blz. 121-122.

Tienen 11 november 1978 : numismatische jubileumdag. blz. 106-109.

Tombola 1 mei van Numismatica Leuven. blz. 94.

Vraag en antwoord. blz. 33, 97-98 en 165.

VEILINGEN

Muntenveiling te Brussel op 5 november 1977. blz. 29-30.

Veiling Van Aisenoy, 11 februari 1978. blz. 61.

Veilingen en catalogi. blz. 65-66, 95-96, 128-130 en 164-165.